

Nagyszombat volt. A nap húsvét előtt. A húsvét az, amikor a Jézus feltámadt, ezt tudta az asszony, de hogy mi volt nagyszombaton? Nagypénteken meghalt, húsvétkor feltámadt, de arra sehogy sem emlékezett, hogy mi volt a keftő között. Nem volt vallásos, nem járt templomba sem, úgy gondolta, kinéznék onnan, most meg, hallja, nincs is pap; nem bírta, kilépett, megnősült. Az asszony ruhát mosott a hokedlire állított szürke horganyteknőben. Zsíros, deresedő, de még mindig inkább fekete hajának tincsei újra és újra arcába szédültek, és ő rezignált nyugalommal simította hátra őket mindannyiszor. Igyekeznie kellett, ha azt akarta, hogy estére megszáradjon a kiakasztott ruha. Nem szerette volna megbotránkoztatni a szomszédjait azzal, hogy még húsvét napján is a szél lobogtassa az udvaron kifeszített ruháikat. Úgyis mindig, mindenben megbotránkoztak, pedig ő régebben mindent megtett, hogy békében éljenek, de egyszerűen nem volt képes kitalálni, hogy mit várnak el tőle. De egy ideje feladta, már nem akart mindenáron a kedvükben járni. Most egészen máson járt az esze. Jövő héten jönnek a pénzbehajtók. Irgalmasságból, húsvétig kaptak haladékat, de aztán nincs tovább, fizetni kell. És nincs miből. Nem volt nagy összeg, de ahhoz elég volt, hogy valahogy átvészeljék vele a telet, aztán elfogyott. Apránként megették a gyerekek. Hirtelen indulat támadt benne, amikor idáig ért: szar lett belőle, ott bűzik a kert végében, az árnyékszékekben. Ez a gondolat mindig feldühítette, akárhányszor evéshez az asztalhoz ültek. Amióta nincs bolt a faluban, a szomszéd helységből húzta át kétkerekű kordén a lisztet, a zsírt, a kenyeret, ritkábban a cukrot és a tejet. Mindig azon a napon, amikor megérkezett a segély. Igyekeznie kellett, mert ha csak egy napot vár, egy fillér se maradt volna belőle. A krumpli megtermett a ház körül. Hálát adott a krumpliért. De egy ideje nem járatta már a kordét. Már nem vásárolt nagyobb tételben. A törlesztésre ment el minden pénz. Most vagy vásott nejlonszatyorban, vagy bő férfikabátja zsebében cipelte át az árut. De már a boltban sincs több hitele, röviden kiadták az útját. Az urának ugyanakkor mindig jutott ital, ő akkor is kapott, ha nem volt pénze. Ledolgozta az adósságát, felásta a boltos földjét, segítette a zugpálinkafőzésben és még ki tudja, hol. Csak itthon nem csinált semmit. Utálkozva nézett a fal mellett, a sezlonon horkoló urára. Sosem szerette, semmiféle baráti érzelem nem kötötte hozzá. Még az emlékezetéből sem tudott előkaparni semmi ilyesfélét. Amikor eladósorba jutott, a szülei kiadták az útját, nem etették tovább. Az ura volt a legkézenfekvőbb lehetőség. Falubeli volt, saját háza volt, nála jobbra nem számíthatott. Majd valahogy meglesznek, gondolta. De az évek pusztulásával enyésztek el a reményei is. A természetes kopáson túl semmi nem változott körülöttük, és hamar bebizonyosodott, hogy az ura nem értett máshoz, csak a gyerekcsináláshoz és az iváshoz. Azon vette észre magát, hogy fojtogatja a nedves ruhát, pedig már minden csepp vizet kipréselt belőle. Lassan hazaszállingóztak a gyerekek is. Kenyeret szelt nekik, zsírt kent rá vékonyan, ha marad a jó idő, majd hagyma is lesz hozzá. Öt gyerek. Lassan nőnek, végtelenül lassan, sokáig kell még etetni őket. De most már több nem lesz. Az ura, Istennek hála, minden érdeklődését elveszítette iránta. Talán máshol szórja szét a magját – gondolta, és nem érzett mást, mint megkönnyebbülést. „Lassabban, he! Ne zabáljatok!” – mordult a gyerekekre. Inkább kiment, kiült a tornácra, nem bírta nézni, mint fogy el a kenyér. Hagyta, hogy a napsugarak végigtapogassák az arcát. Az volt az érzése, hogy ilyenkor kisimulnak a ráncai, és ha sokáig süttetné a nappal, a haja is kiszőkülne.

Nem emlékezett rá, hogy megélt-e ilyen enyhe húsvétot, mint amilyen az idei. Rájuk is fér már a jó idő, mert a tél tovább tartott, mint máskor. Elvitte a mézgas, de ennek ellenére minden évben bőven termő szilvafát is, ami közvetlenül a bejárat előtt kapaszkodott az ég felé. Ő maga fűrészelte ki a lányokkal, amikor elfogyott a tüzelő. Egy rövid ideig szárítgatta a sparhelt fölött, de muszáj volt tűzre dobni, még mielőtt rendesen kiszikkadt volna. Így hát nem adott nagy meleget, de legalább sokáig tartott, amíg nyűszítve elparázslott. Meghúzta az ura pálinkás demizsonját, keserű epével böffent fel az ital. Rendesen nem volt ivós, a szagát se állhatta, de most, úgy érezte, kell valami, amivel elzsiibasztja magát. De ez a pálinka, amibe mindent belefőztek, ami épp rothadásnak indult, először torkon ragadta, aztán durva smirglivel végigszántott a nyelvén. Köhögött, a könnye is kicsordult. Aztán jött a várva-várt zsiBADÁS. Néhány perc múlva megszédült, jó lesz úgy maradni. Megsimította a szakadt vakolat alól kikandikáló vályogfalat. Az alkohollal együtt valamiféle szentimentális érzés áradt szét benne, már rég nem érzett effélét, a búcsúzását. A ház a hitelezőké lesz, ehhez nem fért kétség, nincs más, amire rátehetnék a kezüket. Hogy mit kezdenek vele ebben a döglött faluban, azt csak ők tudják. De mindig akad még a szerencsétlenebbnél is szerencsétlenebb, aki hálás lesz azért, hogy egy darabig fedél kerül a feje fölé. Tenyerével tovább paskolta a málladozó falat, még a demizsonit is letette, hogy mindkét kezével tapogathassa. Mintha az épület pulzusát akarta volna kitapintani.

Arra ébredt fel, hogy az időközben szétszéledt gyerekek újra hazatértek. Sorra átlépték a lábát, de az egyik véletlenül mégis belerúgott egy kicsit. Az asszony feltápáskodott. Most vette csak észre, hogy valaki, nyilván valamelyik gyerek, az ebéd elköltése után, ráterítette a hosszú kabátját. Bement a konyhára, ahol már világított a petróleumlámpa. Alágyújtott a sparheltnek, néhány hasáb fát és pár maroknyi szemetet vetett a tűzre. A téli időben mind itt aludtak a konyhán, minek fűteni a szobát; a sparheltet úgyis használják, és a meleget, amit nem nyelnek el a lábasok és a fazekak, beisszák az embertestek. Az asszony lecsavarta a lámpát is, elég az a szőkevényfény, amennyi a rosszul záródó tűzhelyajtón és a repedéseken kisurran. Az elalváshoz meg úgysem kell világosság. A még mindig bosszantóan apró gyerekek hamar elcsendesedtek, és az asszony is bevacskolta magát az urától legtávolabbi sarokba. Gondolkodott. Ez szokása volt, ha máskor nem, de elalvás előtt mindig. Ahogy korosodott, egyre nehezebben jött álom a szemére, így erre napról napra több idő jutott. Azt már tudta, hogy nem adja oda a házat. Ezen már nem kellett gondolkodnia, mert ez estére tökéletesen letisztázódott benne. Ez volt minden egyéb gondolatának forrása. Lemondana bármiről, de a házról semmiképp! A falu végén tucatjával élnek olyanok, közöttük szegről-végről rokonai is, akik, ha kell, továbbállnak. Megszokták a jövés-menést, minek gyökeret verni, ha úgyis kitépik őket újra és újra. De ő valahogy más lett. Az ura miatt, aki félig magyar ember? Megvetően felhorkantott. Nem, valami más történhetett. Egyedül felnevelte az öt gyereket, eltartotta a lumpen urát. Reggelente, amikor kilökte az ajtót, végignézett a tenyérszerű kerten, nem havazta-e be manna a sárguló fűvet. Hitetlenül jobban bízott az égi eledelben, mint abban, hogy az ura pénzt hoz a házhoz. De ma észrevette, hogy megöregedett. Az ő fajtája amúgy is hamar öregszik. Az anyja az ő korában már magatehetetlen vénasszony volt. Nem, ő nem megy innen sehova sem. Évekkel ezelőtt úgy fogott itt talajt, mint az elhajított féltégla, amit valami bűvös erő ragaszt a földhöz. Azt mondta volna, hogy a gravitáció, ha tudta volna, mi az. Végére is ezért

a házért ment férjhez. Ez a vályogház, a falu főutcájában, szimbolizálta mindazt, amiben ő különb valamennyi rokonánál. Ahonnan ő jött, ott senkinek sincs ilyen háza! Saját, ásott kútjuk is van, egy időben jártak is ide vízért a falu széléről, míg az ura ki nem adta az útjukat. Hiába, büszke fajta a magyar.

Így hát, az adódó lehetőségek közül az elsőt, a menekülést kizárta. Mivel fizetni akarva sem tudtak volna, maradt az utolsó, a behajtók eltevése. Persze, ehhez szövetségesre is szüksége volt. Vagy az ura, vagy a nagyobb gyerekek jöhettek szóba. Ő elbánik az egyikkel, a másikat meg az egyik gyerek is le tudná ütni hátulról a fejszével. Aztán eláshatnák őket a földes kamrában. Eddig jutott, ez kerek egész volt. Sosem tervezett tovább két-három napnál, mert előbb elnyomta az álom. De most mégsem bírt elaludni. Órákig hánykolódott, aztán felkelt. Kibotorkált az udvarra, leguggolt, elvégezte a dolgát. Visszafelé gyufát gyűjtött, és végigjárta a gyerekeit. Szövetségest keresett. Aléltan heverték mind, ki tátott szájjal, tüdőbajos horkantásokat hallatva, ki jelentéktelenre összezsugorodva, akár magzat korában, az ő hasában. Mind ruhában, vastagon betakarózva, mert az éjjelek még hűvösek ilyenkor. Ez férfimunka, gondolta, és ennek megfelelően először a fiait vette szemügyre. Hárman voltak, a legidősebb már tizenöt éves. De valamiért ösztönös bizalmatlanságot érzett irántuk, valahogy az urára emlékeztették. Ezt hozta otthonról is: a férfiak, akár a herék a méhkasban, semmirevalók. Kezdetben talán arra az egyre mégis jók, hogy megtermékenyítsék a lányokat, aztán vég nélküli ivátszat következik, kinek meddig bírja a mája. A lányok, igen, rájuk mindig számíthatott. Kicsik még, de elnyúlhatetlenek, mint ő, és fele annyival is beérik, mint a fiúk. De elbírák-e a fejszét? Kétségei támadtak. Már a sokadik gyufát gyűjtötte el, amikor az urához ért. A férfi tehetetlenül hevert, mint a nyúzásra váró lecsapott nyúl. Úgy feküdt, ahogy napközben is, pedig amíg ő aludt, biztosan megjárta az útját a szesztestvéreihez. Nézte leendő szövetségesét. Az ereje megvan hozzá, feltéve, ha józan bír maradni. De ő még sohasem látta olyannak. Amikor megkérte a kezét, akkor is részeg volt, és azóta is folyamatosan az. Piás volt, amikor durván az ágyra lökte őt, és megerőszkolta újra és újra. És akkor is, amikor napjában elverte a gyerekeket, és még ki tudja, mit csinált velük, amíg ő szülte a következőt, vagy odaát volt a szomszéd faluban. Inkább nem kérdezte őket soha. Az ő szülei is állandóan marták egymást, de a gyerekeket sosem bántották. Ez náluk nem volt szokás. Az ura pedig! És ráadásul az Isten összes pénze se elég neki. Elitta a vakolatot, a szilvafát, a tüzelőt, a cukrot, tejet, most meg már a kenyeret is. Zilálva igazította meg arcába omló, még mindig inkább fekete, mint deres haját.

Még nem jött fel a nap, és ő már végzett a munkájával. Elégedetten támaszkodott a lapát nyelére. Már csak annyi van hátra, hogy jól meglocsolja a kamra agyagos talaját, hogy ne lehessen látni, a szárazabb és az imént felforgatott nedvesebb részek közti különbséget. A felesleget, az egy embernyi földet, kicipelte a kertbe, és gondosan szétterítette. Még egyszer meghúzta a demizsont, de előtte egy kortyot a földre lötytyintett, ami jár, az jár. Most jólesett volna egy szál cigaretta, úgy érezte, megdolgozott érte, de nem volt itthon. Pedig végigkutatatta néhai ura zsebeit. Aztán átfutott az agyán, hogy ma már hűsvét van: a nap, amikor egy jó ember feltámadt. De a rosszak, ugye, sosem támadnak föl? Az asszony elhatározta, hogy most pihenni fog. Egy egész napon át. Nem csinál semmit, a gyerekek majd feltalálják magukat. Napközben lemegy a faluvégre, van ott egy ügyes ember, akinek olyan tévéje van, amin akkor is fogható a műsor, ha nincs áram. Most nem vágyott másra, mint leülni egy párnára, a falnak támasztani a hátát, és nézni a tévét estig. Ahogy azt minden normális ember teszi. Ennyit ő is megérdemel, hiszen végül is ünnep van. A pénzbehajtók felől meg majd este, elalvás előtt fog gondolkodni.

Kategória: vers, próza
Denumire autor: Szombath András

Látó Szépirodalmi Folyóirat